

Memo WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen)

De WBTR treedt op 1 juli 2021 in werking. Vanaf die datum moeten verenigingen en stichtingen voldoen aan de verplichtingen die uit deze wet voortvloeien. Bestuurders en toezichthouders van verenigingen en stichtingen worden verplicht procedures intern te bespreken, afspraken vast te leggen en deze binnen de vereniging of stichting te borgen. Doel van de WBTR is het professionaliseren en het verhogen van de kwaliteit (van besturen) van verenigingen en stichtingen. Met de WBTR wordt de regeling voor bestuur en toezicht bij (onder meer) de vereniging en de stichting aangevuld, verduidelijkt en zo veel mogelijk in lijn gebracht met de regelingen die gelden voor de B.V. en de N.V. Zaken die eerder wel mogelijk waren maar niet in de wet stonden zijn nu wel wettelijk vastgelegd.

De belangrijkste wijzigingen

Belang stichting/vereniging

Bestuurders en de raad van toezicht van een vereniging of stichting moeten zich bij hun taak richten naar de belangen van de vereniging of stichting en de met haar verbonden ondernemingen of organisaties. Dit wordt nu wettelijk vastgelegd.

Ontstentenis en belet

De statuten moeten een regeling bevatten voor ontstentenis en belet van alle bestuurders (waardoor de vereniging of stichting zonder bestuur dreigt komen te zitten). Het is raadzaam om ook te regelen wat het verschil is tussen een gewoon en een demissionair bestuur. De statuten moeten voortaan – net als bij een B.V. en een N.V. – een bepaling bevatten waarin staat wat er moet gebeuren in het geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders (en/of toezichthouders). Ontstentenis ziet op de situatie dat een bestuurder defungeert of is ontslagen. Belet ziet op (bijvoorbeeld) langdurige ziekte of schorsing. In de statuten moet dus worden bepaald wie er beslissingen mag nemen als niemand van het bestuur dat meer kan doen.

Tegenstrijdig belang

De statuten moeten een tegenstrijdig-belangregeling voor bestuurders en toezichthouders bevatten. De WBTR bepaalt dat een bestuurder of toezichthouder met een tegenstrijdig belang niet mag deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over het relevante onderwerp. Als hierdoor geen besluit kan worden genomen, neemt de raad van commissarissen/toezicht (als die er is) het besluit. Bij gebrek aan een raad van commissarissen/toezicht is de algemene vergadering (als die er is) het aangewezen orgaan om het besluit te nemen, tenzij de statuten anders bepalen. Op deze manier sluit de regeling over besluitvorming bij tegenstrijdig belang aan bij de bepalingen voor een B.V. en een N.V. De regel dat de algemene ledenvergadering vertegenwoordigers kan aanwijzen bij tegenstrijdig belang komt te vervallen. Dergelijke bepalingen in de statuten zijn dus niet meer rechtsgeldig.

Bezoldiging bestuurders

De algemene ledenvergadering kan bij verenigingen een bezoldiging aan bestuurders toekennen.

Raadgevende stem

Bestuurders krijgen een raadgevende stem in zaken waar de algemene ledenvergadering over moet besluiten. De algemene ledenvergadering moet bestuurders dus gelegenheid geven hun zienswijze op een kwestie toe te lichten. Dat geldt voor elke bestuurder afzonderlijk. Gebeurt dat niet, dan kan het besluit dat daarop volgt ongeldig zijn.

Raad van Toezicht

De vereniging of stichting kan gaan werken met een raad van toezicht/raad van commissarissen. Dat kon eerst ook al maar moest dan zelf naar eigen inzicht geregeld worden in de statuten (omdat er geen wettelijke regeling was). Nu komen er verplichtingen waaraan de raad van toezicht/raad van commissarissen moet voldoen.

Beperking meervoudig stemrecht

Het meervoudig stemrecht wordt beperkt. Dit betekent dat een bestuurder niet méér stemmen mag uitbrengen dan de rest van de bestuurders bij elkaar. Op deze manier wordt voorkomen dat één bestuurder alle zeggenschap heeft. Als er in de statuten toch zo'n regeling staat, dan gelden die nog tot uiterlijk 5 jaar na inwerkingtreding van de WBTR. Daarna komen ze automatisch te vervallen.

One tier board

De vereniging of stichting kan gaan werken met een combi-bestuur van uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders (one tier board). In dat geval wordt de raad van toezicht geïntegreerd in het 'gewone' bestuur, en heb je dus bestuurders die beleid maken en uitvoeren en bestuurders die toezicht houden. Ook dit moet in de statuten staan.

Ontslagregeling bestuurders stichtingen

In de WBTR is een regeling opgenomen waarin staat dat een stichting een bestuurder door de rechter kan laten ontslaan wegens verwaarlozing van zijn taak, andere gewichtige redenen, ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van het bestuurderschap in redelijkheid niet geduld kan worden of het niet of niet behoorlijk voldoen aan een bevel van de voorzieningenrechter (artikel 2:298 lid 1).

Hoofdelijke aansprakelijkheid bij faillissement

Bestuurders worden hoofdelijk aansprakelijk voor een tekort in de failliete boedel bij faillissement van de stichting of vereniging indien zij hun taak kennelijk onbehoorlijk hebben vervuld en aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is van het faillissement (dat was al zo bij een B.V. en N.V.). Daarvan is voor verenigingen die vennootschapsbelasting moeten betalen in elk geval sprake als de boekhouding niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Het is dan aan de bestuurder zelf om aan te tonen dat dit geen oorzaak is van het faillissement. Deze regel gaat ook gelden voor alle verenigingen en stichtingen die op grond van een wettelijke bepaling uit de specifieke sector (bijvoorbeeld onderwijswetgeving of zorgwetgeving) verplicht zijn om een jaarrekening op stellen. Op zich kon een bestuurder van een vereniging of stichting al aansprakelijk worden gesteld, maar nu wordt dit wettelijk geregeld en wordt het toepassingsbereik uitgebreid. Het aansprakelijkheidsrisico van bestuurders wordt echter niet groter door de WBTR. Wat verandert, is dat de bepalingen over aansprakelijkheid in faillissement ook gaan gelden voor bestuurders (en toezichthouders) van informele verenigingen en verenigingen die niet zijn onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting.

Statutenwijziging

Hoewel verenigingen en stichtingen niet verplicht zijn om direct hun statuten te wijzigen, is dat wel raadzaam als de statuten niet voldoen aan de nieuwe bepalingen. De nieuwe wettelijke bepalingen gaan immers wel gelden. Laat je de statuten ongewijzigd, dan zullen bepaalde bepalingen in strijd zijn met de nieuwe wet. Deze zijn dan niet meer rechtsgeldig. Bij andere rechten en verplichtingen geldt juist dat deze aan de statuten toegevoegd moeten worden. Die

staan er nu mogelijk niet in, terwijl het bestuur en de algemene ledenvergadering zich wel aan deze rechten en verplichtingen moeten gaan houden. Omdat bij problemen of onduidelijkheden vaak de statuten geraadpleegd worden, is het van belang dat deze up to date zijn. Dit voorkomt ook dat bestuurders denken dat zij juist handelen door conform de statuten te handelen, terwijl statutaire bepalingen in strijd met de wet zijn.

Tijdelijke Coronawet

Door corona is er tijdelijke wetgeving waarin onder meer is vastgelegd dat digitaal vergaderen is toegestaan. Niet uitgesloten is dat binnenkort wordt besloten dat deze wetgeving definitief wordt. Het kan daarom raadzaam zijn om hier nog even op te wachten. Als deze wetgeving definitief wordt, dan kunnen dit soort zaken ook direct in de nieuwe statuten worden vastgelegd.

Checklist

- Het huidige bestuursmodel behouden of wijzigen (dan in ieder geval statutenwijziging)?
- Leg financiële afspraken binnen het bestuur vast (inzake fiattering e.d.).
- Bestuurders moeten zich houden aan de wet en de statuten. Zij gaan geen (financiële) verplichtingen aan terwijl bekend is dat de organisatie die niet kan nakomen. Bestuurders nemen maatregelen tegen voorzienbare (financiële) risico's. Zij vergewissen zich ervan dat collega-bestuurders hun taken en verplichtingen kunnen doen en dat het door een medebestuurder gevoerde beleid op zijn beleidsterrein niet tot risico's voor de organisatie leidt. Bestuurders vergaderen regelmatig en leggen onderling verantwoording af inzake de uitvoering van de taken. Zij zijn goed geïnformeerd over besluiten die genomen worden en leggen die vast. Wanneer er geen overeenstemming is, worden de bezwaren van bestuursleden ook opgeschreven (onder andere in notulen). Beoordeeld moet worden of het bestuur in staat is tot een behoorlijke taakvervulling en of de administratie op orde is.
- De bestuurders zijn in staat te allen tijde in het belang van de organisatie te beslissen en zij bevragen elkaar daar kritisch op.
- Er is een duidelijke tegenstrijdig-belangregeling. Afwegingen die in dat kader gemaakt worden, worden goed vastgelegd.
- Meervoudig stemrecht is (in de statuten) begrensd.
- Er is een ontstentenis en beletregeling (in de statuten opgenomen).
- Bekijk of het noodzakelijk/mogelijk is om een aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders en toezichthouders af te sluiten.